

УДК 159.9 (043.2)

Тасмали Г.В.

*Національний авіаційний університет, Київ***СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ У КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ТРИВОЖНОСТІ**

Перед психологічною наукою постає завдання сприяти ефективному спілкуванню суб'єктів у процесі спільної діяльності та життєдіяльності, досягнення взаємодії та отримання потрібного результату. При розв'язанні завдань, які постають перед партнерами, можуть виникати конфліктні ситуації, з яких вони виходять, застосовуючи різні за характером стилі, що позначається на ефективності досягнення цілі спілкування або спільної діяльності. Чим визначаються стильові особливості виходу з конфліктної ситуації суб'єкта, якими його властивостями? Зокрема, з'ясуванню того, як позначається на виборі стилю поведінки у конфлікті рівень тривожності студентів, і спрямовувалося наше теоретико-емпіричне дослідження.

Конфлікт визначається вченими (Н. Грішина, Л. Божович, Л. Петровська та ін.) як взаємодія між людьми, яка проявляється та виражається у протидії різних сторін для досягнення власних інтересів. При вирішенні конфліктів суб'єктами застосовуються різноманітні стилі чи стратегії поведінки – індивідуальні стабільні її форми, які проявляються в умовах взаємодії (В.Крисько). У наукових працях вчені (Р. Мертон, Д. Смесер, Д. Скотт та ін.) визначають стилі поведінки як способи діяльності людини щодо вирішення конфліктної ситуації через реалізацію власних внутрішніх мотивів. Стиль поведінки індивіда визначається саме тим, як він намагається задовольнити свої інтереси та інтереси інших.

Теоретичний аналіз психологічної літератури (Г. Айзенк, Ю. Ханін, Ч. Спілбергер та ін.) засвідчує актуальність дослідження тривожності як риси особистості, яка позначається на поведінці людини. Проте, теоретичний аналіз літературних джерел показав, що проблема тривожності як можливої психологічної детермінанти при виборі стилю поведінки у конфліктній ситуації розкрита ще недостатньо і дана проблематика на сучасному етапі наукового психологічного знання є актуальною для емпіричного дослідження. Саме у зазначеному аспекті з метою виявлення наявності зв'язку між стильовими особливостями поведінки у конфліктних ситуаціях та рівнем тривожності студентів було проведено емпіричне дослідження.

Для вивчення досліджуваних явищ було використано стандартизовані психологічні методики: «Стратегія поведінки у конфліктній ситуації» К.Томаса та Р.Кілмена; «Оцінка власної поведінки в конфліктних ситуаціях» С. Ваймера; «Вимірювання рівня тривожності» Дж. Тейлора; «Шкала ситуативної та особистісної тривожності» Ч. Спілбергера. Для обробки отриманих емпіричних даних були використані методи якісного та кількісного їх аналізу. Дослідною роботою охоплено 40 студентів Одеського національного університету імені І.І. Мечнікова, які здобувають освіту за спеціальністю «Філологія».

У результаті проведеного емпіричного дослідження було виявлено, що серед домінуючих стратегій поведінки у конфліктній ситуації (за методикою К. Томаса та Р.Кілмена) у студентів є компроміс (30 %), пристосування (22,5 %), а також конкуренція (17,5 %). Серед типів (стилів) вирішення конфліктів (за методикою С. Ваймера) у студентів домінують компромісний (32,5%), демократичний (27,5 %) та м'який (20 %). Таким чином, отримані дані свідчать про те, що студенти в конфліктних ситуаціях намагаються шонайперше знаходити компромісні рішення, які задовольняють різні сторони.

Вивчення рівня тривожності (за методиками Дж. Тейлора та Ч. Спілбергера) показують, що у студентів переважає середній рівень тривожності (47,5 %); реактивна та особистісна тривожність представлена відповідно у 52,5 % та 50 % на низькому рівні. Отримані результати показали відсутність у студентів високого рівня тривожності; у них відсутня емоційна напруга, внутрішні переживання, натомість домінує стійкість та координація поведінки.

Для визначення характеру зв'язку між стильовими особливостями поведінки у конфліктних ситуаціях та рівнем тривожності студентів застосовувався кореляційний аналіз. Він показав наявність виразного рівня зв'язку між показником рівня тривожності та таким стилем поведінки у конфліктній ситуації як конкуренція; між реактивною тривожністю та стилем співпраці; між особистісною тривожністю та жорстким стилем та стилем компроміс. Отже, отримані дані засвідчують те, що рівень тривожності, як реактивної, так і особистісної, позначаються на стилях поведінки студентів у конфліктних ситуаціях.

*Науковий керівник: Хохліна О.П.,
д-р психол. наук, професор*

УДК 159.923.2 (043.2)

Швень Ю.Р.

Національний авіаційний університет, Київ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ ОСОБИСТОСТІ

Формування адекватної самооцінки є одним з найважливіших чинників розвитку особистості. Самооцінка – це оцінка людиною самої себе як особи, своїх якостей, здібностей, вчинків, а також ставлення до оточуючих. Є важливим регулятором поведінки людини. Від рівня самооцінки залежать стосунки з іншими людьми, активність особистості, її участь у діяльності колективу, прагнення до самовдосконалення. На думку Б.С. Волкова, неадекватна самооцінка особистості, найчастіше призводить до виникнення невротичних та психосоматичних захворювань.

Самооцінка не є постійною величиною, оскільки вона піддається впливу життєвих обставин та активних дій з боку власної особистості. Її роль дуже